

Матеріали XVI наукової конференції ТНТУ ім. І. Пулюя. 2012.

Том III. Гуманітарні, соціальні та економічні науки

УДК 159.9

І. Періг

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя)

ВЧИНОК В СТРУКТУРІ ЖИТТЄВОГО ШЛЯХУ ОСОБИСТОСТІ

Проблему життєвого шляху особистості почали розробляти у психології лише у 20-х рр. XX ст., але вже згодом вона стала об'єктом дослідження багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців (Ш. Бюлер, Е. Еріксон, А. Маслоу, К. Роджерс, С.Л. Рубінштейн, Б.Г. Ананьєв, Н.А. Логінова, Л.В. Сохань, О.О. Кронік, В.А. Роменець, Т.М. Титаренко, В.Г. Панок, В.О. Татенко та ін.).

Все життя людина шукає нових і нових можливостей реалізувати, розкрити свої сутнісні сили, виконати життєве призначення. Ця непереборна жадоба визначеності й штовхає особистість на новий шлях.

Життєвий і творчий поклик допомагає людині знайти форми індивідуального, неповторного вираження своїх переживань, думок, прагнень. Уміння виплекати свій життєвий задум і втілити його шляхом інколи суворих обмежень, інколи гірких випробувань і завжди великої внутрішньої зосередженості, напруження всіх душевних сил нікому не дається від народження. Це вміння є одним із найдорожчих надбань людини на шляху до самої себе, до своєї глибинної сутності.

Життєвий і творчий шлях В. А. Роменець пропонує розглядати як серію значущих вчинків, як досягнення мети завдяки вчинковому механізму. Головне життєве завдання особистості може бути вирішене лише завдяки послідовній низці вчинків, фінал кожного з яких є дебютом наступного, оскільки вчинок, розв'язуючи проблеми одного рівня, водночас відкриває нові, ще складніші.

Вчинок не може бути остаточно завершений, у ньому завжди відчувається прагнення до подальшого вдосконалення себе і своїх життєвих обставин. Вчинок завжди є підсумком попереднього етапу життєвого шляху та формою спрямованості до наступного етапу. Завдяки вчинковій дії людина занурюється у глибину життя, піднімаючи шари, яких не було в її попередній мотивації.

Конкретний вчинок або життєва подія є вирішальними для розгортання життєвого шляху. Подія – завжди значуща для особистості, людина її запам'ятовує на тривалий час. Подія вносить суттєві зміни в буденний плин життя. Масштаб події визначається її впливом на основні сфери життєдіяльності, а саме: на продуктивність праці, стан здоров'я, взаємини в побуті, родині, на роботі, ставлення до себе, зовнішні умови життя тощо.

Крім того, час, послідовність і спосіб здійснення певної події – чи то народження дитини, розлучення, вихід на пенсію, є дуже важливими. Г. Томе зауважує, що треба активніше вивчати не лише вплив на людину негативних подій, але й подій позитивних. Кожна подія, навіть подія бажана, жадана має негативні компоненти, породжує страх, викликає напруження. «І це зрозуміло – кожна подія передбачає завжди в чомусь непередбачений поворот життєвого шляху».

Розгляд проблеми вчинку та подій в контексті життєвого шляху дозволяє звернути увагу на здатність людини бути особистістю, бути самостійною, самоактуалізованою, на те, що, врешті-решт, тільки вона сама є творцем власної біографії, головним режисером своєї унікальної долі. Вище названі положення складають основу концепції подієво-біографічного підходу, представниками якого є Є.І. Головаха, О.О. Кронік, Л.В. Сохань та ін.